

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szögig 4 kor., minden további szó 4 fil.

Trachoma mint katona-szabadító Nyitramegyében.

Illetékes körök népünknek egy veszedelmes könnyelműségére figyelmeztettek, melyre alig gondolt a nagy közönség, de mely éppen azért különösen, kell hogy felhívja a hatóságok éberségét.

Ismeretes dolog, hogy vármegyénknek különösen két járásában járványos alakban évek óta dúl az egyptomi szem betegség, mely minden óvintézkedések dacára szórványosan a vármegye egyes más járásaiban is elődordul.

Ismeretes, hogy a trachomás beteget nem veszik be katonának: de éppen ez a kedvezmény indító oka azon vétkes könnyelműségnek, hogy népünk e bajjal nem törődik, azt, hogy ne mondjuk, gondosan ápolja, tovább terjesztését nemcsak, hogy nem akadályozza, de egyenesen készakarva elősegíti, hogy t. i. szabaduljon a katonaságtól.

A katonai szolgálatot valamikor a nép közt szerencsétlenségnek tartották és pechnek tartják most is. Köztudomású dolog, hogy előfordultak esetek, hogy a sorozásköteles ifju levágta az ujját is, csak hogy megmeneküljön a kétszínű posztó viselésétől. Ma napság a legények már jobban becsülik tagjaikat, de azért az ál-

talános védkötelezettség, és a katonai humanizmus kétségtelen fejlődése dacára is, még mindig irtóznak a katonaságtól, és szívesen fogadnak érte cserébe egy kis — egyptomi szembetegséget.

Ezt pedig könnyebb megszerezni, mint tőle szabadulni. A bajnak beajtása oly egyszerű, hogy elég egy trachomás beteg zsebkezdőjét a szemhez dörzsölni, vagy a beteg szem állandóan csepegő nedvességét az egészséges szemre átvinni; és meg van az infekció. Biztosabban, mintha valaki orvosi kezelés által ohajtott volna szert tenni rá.

Az illet, mihelyt a sorozó bizottság észre veszi, azonnal visszahelyezi; ha a baj a jövő évben és a harmadik évben is meg van, (és a szolgálattól irtózkodó gondoskodik róla hogy meglegyen) akkor végképen törlik — a sorozásból. — És ő csak ezt akarta. Megszabadult a katonai szolgálattól, de nem tud szabadulni a trachomától.

A szembetegségben dacára annak, hogy a hatóság és az orvosok vállvetve törekednek azt kiirtani, a vármegyei főorvos 1904. máj. közgyűlésen tett jelentése szerint a privigyői és zsámbokréthi járásban 2263 egyén van megfertőzve. Sőt, hogy a baj kiirtására irányult törekvés meddő maradt kiviláglék onnan, hogy az utolsó közgyűlési jelentés óta, csak a pri-

gyeői járásban összesen 543 *ujbetegedési eset* fordult elő.

És ez nagyon természetes; amíg a trachomásokat felmentik a katonai szolgálattól: addig kedvenc szabadító eszköze lesz a legénységnek, mely sem pénzbe nem kerül, sem pedig be nem csukják az embert érte, mint pl. mikor vesztegetéssel akar szabadulni. Ez az oka, hogy az egyptomi szembetegség a nevezett két járásban bizonyos — népszerűsége telt szert.

Ezt pedig meg kell törni! Ha a trachomával el lehet kerülni a besorozást, akkor a besorozással kell gyógyítani a trachomát. Similia similibus. Vagyis be kellene sorozni mindazokat, kik trachomások ugyan, de egyébként a katonai szolgálatra alkalmasak. Hisz a szembetegség csak sorozáskor mentő köpeny, de nem ha később, pl. katonai szolgálat alatt merül fel.

Ismeretes dolog, hogy a nyitrai sá-tortáborban állandóan van 18—20 ilyen trachomás egyén, kiken sorozáskor a betegség nem volt észlelhető, csak később bevonulásuk után tört ki rajtuk. Ezeket igen helyesen, nem bocsátják el a katonaságtól, hanem éppen gyógyításuk miatt visszatartják s a mellett kiképzik katonailag. Igaz ugyan, hogy a többiekől teljesen elkülönítve élnek, sőt mint olyan bél-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Maria-Zell.

Mennyi sok történeti eseményt idéz emlékeztünkbe e név! Valaha „virágos kert vala híres Pannonia, mely kertet öntözé hiven Szűz Mária.“ Minden bú-bajában hozzá fordult a magyar. „Mint patronánkhoz, édes anyánkhoz, teljes reménységgel“ folyamodtunk hozzá. A mult század abszolutizmusa idejében is, amidőn olyan volt hazánk egén a politikai légkör, mint ahogy Ábrahám a Sta Clara jellemezte a legfelsőbbek társaságát. Hogy ott a legnagyobb hőségben is fagy. Hová forduljon hát a magyar, amikor ellenséges hadak német és cseh beamterek tartják megszállva az országot? Szeitovszky primás meghányta-vetette a dolgot püspök társaival, valamint a vallásos mágnásokkal és ime! 1857. szeptemberében 22,000 magyar zarándok indul el Bécsen át Mária-Zellbe, hogy ott a Boldogságos Szűz kegyelemoltára előtt emigyen fohászkozzék: Tartsd meg országunkat, mi magyar hazánkat, vezéreljed jóra a mi királyunkat.“ Bécsben meg is értették e zarándoklatnak politikai súlyát, mert hiszen résztvettek benne a püspöki karon kívül az ország legtekintélyesebb férfiai és a hölgyvilág legelőkelőbbjei.

Boldog emlékű püspökünk, Roskoványi gyalog tette meg az utat a többi zarándokkal. És azon túl is minden évben felkereste e szent helyet. Ezt a példát követte ama kilenc oltártestvérünk, akik itt akarták ünnepelni ezüst miséjüket, amely helyet oly nagyon kedvelte az őket felszentelő főpap. Hárman csatlakoztunk hozzájuk, hogy példájukon épüljünk és felbuzduljunk. Mürzzuschlag volt utolsó vasuti állomásunk a Bécs-semmeringi vonalon. Itt megrohantak a bérkocsisok. Az alkudozás kellemeit átengedtük társaságunk elnökének, mi pedig besietünk a barátságos söresarnokba, hogy pótoljuk azt, amit az izzadás tesztünkől kiperéselt és képelelapokat küldjünk ismerőseinknek.

Három négyülékes kocsit állt rendelkezésünkre, 24 koronában alkudtak meg értük. Ez a hosszabb ut Mária-Zell felé, de romantikusabb. A völgy, melyen haladunk, szűk, szép erdei, üde rétjei és a kitünő karban tartott ut mellett kanyargó patak mégis eléggé tűrhetővé tette az augusztusi nap melegét. Jobbról-balról feltűnik egy-egy esinos ház, valamely családnak közös udvarhelye. Az ablakokban mindenütt virág, a ház mellett zöldsége és virágos kert. Körülötte rétek. Szántó igen kevés. Az is legtöbbször roszszal bevetve, de oly csekélyke parcellák, hogy

kenyérre való sem telhetik belőle. Augusztus elején még zöld volt és oly sűrű, hogy nyilvánvaló, miszerint csak a szalmája miatt vetik.

Kapellen az első község. Itt megitatják a lovakat, ami utközben többször megtörténik. A hol nincsen község, az ut mentén van a vályu, melybe kristálytisza víz csörgedez és a lovak közvetlen előtte egyet kanyarodnak, hogy mindkettőnek egyformán jusson a helyi nektárból. A lóval igen jól bannak itten. Az ut legelején csak lassan hajtják, nehogy időnek előtte elfáradjon. Az ut különböző kanyarulatainál vannak kitérők, mert egymás mellett el nem haladhatna két kocsit. És, ha több kocsit halad egy irányban, az első kocsis a szembe jövőnek jelenti, hogy hányan vannak utánna.

Neubergben érdekes egy magányosan emelkedő szikla, mi jobb felől pillantottuk meg. Magasan emelkedik az ég felé. A legtetőjén meg feszület áll. János főherceg emeltette. Mürzstegen ebédeltünk. Itt van az a híres vadász kastély, melyben ő felsége és a jelenlegi orosz cár találkozott legutóbb. Hogy miben allapódtak meg, azt természetesen el nem árulják a falak.

Innen két felé válik az ut. Mi azt választottuk, amelyik a „holt asszony“ (Zum toden Weib) szoroson vezet keresztül. Mindkét felől

poklosok *en miniature*, fehér szalagot viselnek sapkájukon, hogy felismerhetők legyenek, s szigorúan meg van tiltva az egészséges legénységnek velök érintkezni.

A katonai kiképzés alatt ez a trachomás legénység szigorú és rendszeres orvosi kezelés alatt állván, bajából teljesen kigyógyul, és egészségesen tér vissza szülő helyére. — Amit tehát meg lehet tenni azokkal, kiknél csak a bevonulás után keletkezett a baj, meg lehet tenni valamennyivel, aki e betegségben szenved s egyébként szolgálatra alkalmas.

S ez által nem csak ép ember anyagot kapna vissza a község, hanem főképp elejét lehetne venni ama vétkes könnyelműségnek, hogy a nép készakarva önmaga „oítja” be magát, hogy a szolgálatától szabaduljon. És el is éri mindkét célját: trachomás is lesz, meg szabadul is az egyenruhától.

De ha azt fogja látni, hogy a szembetegség nem segít rajta, hogy azzal úgy besorozzák, mint anélkül: akkor óvakodni fog az ilyen pseudo-profilaktikus rendszabályoktól; ha szolgálni így is úgy is kell, annyit a nép is megért, hogy mégis csak jobb szolgálni egészségesen, mint trachomával.

Igaz, hogy az ilyen eljárás nagyon megszorítaná a trachomás telepek legénységét. A telepek arra most berendezve nincsenek, de a társadalomra nézve az mindegy, vajjon az a beteg a privígyei völgyben van-e, vagy pedig egy elkülönített honvéd barakban. Itt is, ott is csak gyógyítani kell.

Katonai fegyelem alatt nem csak hamarabb és biztosabban gyógyul: hanem főképpen nem jön érintkezésbe egészséges emberekkel, amit ha a legény otthon maradt, soha sem lehet elkerülni. Állandó rettegésben maradnak az egészségesek, hogy bármily figyelmes óvrendszabályok mellett is megkapják a csunya betegséget.

A katonaság úgy is a polgári elem

meredek sziklafalak vette körül. A zöldes színű patak zúgása vízhangot nyert tőlük. Néha ámulattal néztünk előre. Azt hittük: no, itt már vége az utnak, innen lehetetlen kijutni. De egy sziklatömb körül kanyarodva, ismét új szoros tátong előttünk. Legérdekesebb, ismét a „holt asszonyról” neveztek el. Jobb felől, átmenve a patakon, felkapaszkodtunk a meredek lépcsőn egy erős vizesítéshez. Néhányan leut várokoztak reánk. Mi pedig Gedeon katonái módjára élveztuk a vizet és a sziklaüregben elénekeltük: „Szülőföldem szép határa, meglátlak-e valahára?” Az út baloldala a sziklafalba illesztve van egy márványtábla Mária Valéria főhercegnő emlékköteményeivel, melyben hálát mond szt.-György lovagnak, hogy felséges anyja, néhai Erzsébet királyné élete fölött őrködött, amidőn itten állítólag lovastól lezuhant volna a meredek partról a sziklatömbök között hőmpolygó vízbe.*)

Freinban ismét pihennek a lovak. Mi is le szállunk körülnézni. Ami azonnal feltűnik, az egy nagyobb épület a domboldalon. Fele templomszerű, fele meg olyan, mint lakóház. Ugy is van. Templom, iskola, pap- és tanítólak egy épületben. A viszonyoknak megfelelő berendezés. Nehéz lehet itt a lelki pásztorkodás, kivált télnek idején. Hegyen, völgyben, sziklacsucson elszórt házak,

javára van, annak tesz szolgálatokat nem csupán közbiztonsági szempontból, a nép embereit rendre, engedelmességre szoktatja, ismereteket terjeszt: el lehetne várni tőle, hogy az egészségügyet is szolgálja. És fogja is szolgálni, ha az illetékes körök rendelkezésére bocsátanák az eszközöket, melyek e cél elérésére szükségesek.

Katholikus táborainkról.

Az országos néppárt megalakulása óta két táborba sorakozik a magyar katolikusoknak az a része, mely a keresztény politika érdekében küzdeni tud és akar.

Az egyik táborban van a „Magyar Állam”, mindazon elvárásaival, a kik ennek a lapnak nem csak katolikus szellemét, hanem politikai irányát is helyeslik; a másik táborban pedig azokat találjuk, a kik az országos néppárthoz csatlakozva, ennek a pártnak a keretei között igyekeznek a keresztény elveknek politikai érvényesülést szerezni.

A két tábor már többször foglalt állást egymással szemben, s összemérve fegyvereit, egymás ellen csatát vívott, mely a mint még egyetlen egyszer sem volt győzelmes az egyik félre nézve sem, úgy ártott a katolikus ügynek, melynek zászlaját mind a két tábor magasan lobogtatja.

Kell-e, ennek a két tábornak egymással viaskodnia, szükséges-e, hogy a katolikus közügynek munkásai politikai és taktikai nézeteltérések miatt egymásnak támadva, hirlapi polemikával saját testvéri tüzhelyökön ellenszenvet és haragot szítsanak, s egymásnak kölcsönösen keserűséget okozzanak? Van-e, akár az egyik, akár a másik félnek komoly, elfogadható oka arra, hogy kifogásolja, kicsinyelje, vagy éppen becsmérelje azt a programot, vagy azt az eljárást és működést, melyet a két tábor vezetői politikailag különböző utakon haladva maguk elé tűztek és eddigelé kifejtettek?

Lapunk olvasói jól tudják, hogy mi az országos néppárt kötelekéhez tartozva, ennek a pártnak a programját egész terjedelmében magunkénak valljuk s ezen program irányadása és útmutatása szerint foglalunk állást az összes politikai kérdésekben. Tesszük ezt abból a benső meggyőződésből, melyet az országos néppárt politikai alapelvei keltek bennünk. Ezekkel az elvekkel eddig még mindig teljesen összhangzónak találtuk a párt működését.

mértföldeket kitevő területen, mind egy plébániához tartoznak. Nálunk is vannak hasonló helyek, de mekkora a különbség! Itt, a mi fogalmaink szerinti parasztházat nem látunk. Lehet, hogy a hegyek között ilyen is akad. Mind csinos épület. Utak vezetnek mindenfelé. Ha kell iskola valahol, arra is van pénz azonnal. És a kormány még politikai támogatást sem kér az illető községtől. Mi még száz esztendő múlva sem leszünk ott. Nálunk a politika, ez az üdvöset is megmételtyező uri dáma abszorbeál mindent.

A kocsiba szállásnál egy kis hiba esett. Mindent saját szemével és ujjával megtapasztalni szerető Tóni társunk körutra indult ugyanis, hogy tövérol-hegyére megnézzé a turista hölgyek és urak hosszú botját meg „Rucksack”-jait. Az egyiket meg is emelgette, tudni akarván, hogy vajjon nehéz-e? kocsitársai türelmetlenül várták, mert előre szerettek volna kerülni, nehogy őket érje folyton az előttük haladó kocsik felverte por. Volt is mit hallgatnia szegénynek. Pláne, mikor egész ártatlanul azzal indokolta elmaradását, hogy eszébe jutott még egy „fröcscsöt” is meginni. Pedig jussa volt hozzá.

A „Lahnsattel” következett ezután. Erre már gyalog kellett kapaszkodnunk, a lovaknak sok volt volna a teherből. Rudi barátommal ha-

Szilárd és megingathatatlan pártállásunk azonban nem akadályoz minket abbéli nézetünknek a kifejezésében, hogy a küzdő magyar katolicizmus két tábora közül az egyiknek sincsen oka arra, hogy a másik tábor elvi álláspontját, taktikáját és eddig kifejtett működését kifogásolja, kicsinyelje, becsmérelje, egyiknek sincs oka arra, hogy a másikat támadja és fegyverletételre kényszeríteni akarja.

Mert mi alkotja a meghasonlás tárgyát a két tábor között? Az, hogy a míg a Magyar Állam és gárdája egy olyan szervezet létesítésére törekszik, melynek keretei között különböző közjogi elveket valló, de egyébként keresztény élet-nézettel és katolikus meggyőződéssel bíró politikusok helyet foglalhatnának, addig az országos néppárt és politikai főorganuma, az Alkotmány a keresztény politika céljait saját pártkeretében igyekszik megvalósítani.

Hogy most már melyik álláspont a helyes, azt hiába kíséreljük meg eldönteni mindaddig, a míg az elmélet terén mozgunk. Vég nélkül lehet ugyanis vitatkozni arról, hogy mit követel Magyarországon a kereszténység, jelesül a katolicizmus politikai érvényesülésének érdeke, azt-e, a miért a Magyar Állam lelkesedik és küzd, vagy pedig azt, a mit az országos néppárt hirdet és maga elé célul kitűzött?

De csak hagyjuk el az elmélet terét és tekintsük meg a gyakorlati életet, az ország tényleges viszonyait és állapotait, legott tiszta világosságban szemlélhetjük a felvetett kérdésre adandó feleletet. Nálunk tényleg vannak olyan katolikus politikusok, a kik az országos néppárttól eltérő közjogi elveket vallanak, vannak továbbá olyanok is, s kik ha elvek dolgában meg is egyeznek a néppárttal, azért még sem lépnek be a pártkötelékbe, mert a napi politika kérdéseiben minden irányban fenn akarják tartani maguknak mozgásuk szabadságát.

A ki ezektől a politikusoktól azt kívánja, hogy a néppárt kötelékébe lépjenek, a párt keretei között helyet foglaljanak, az — ha meg oly tiszta szándék vezet is — kivihetetlen dolgot kíván, olyan nehézségek legyőzéséről álmodozik, melyek a közéletben mindig az erkölcsi lehetlenségek sorába tartoztak és fognak is tartozni.

Nem lehet ennél fogva tagadni annak a törekvésnek a jogosultságát, hogy azon katolikus politikusok számára, a kik elvi, vagy taktikai okokból a néppárt kötelékébe be nem lépnek, egy olyan szervezet létesíttessék, mely őket a pártkeretek fölé emelne, összetartaná és a keresztény

ladtam egyenletes, lassu tempóban föfelé. Neki azonban különös kedve szottyant. Wenn ich schon am Lahnsattel binn, mus ich mich auf dem Sattel niedersetzen. A mi, némi akadályok leküzdése után sikerült is neki. Társaink addig a lejtőn várokoztak. Én friss epret szedtem és ezzel jutalmaztuk őket türelmükért.

Lefelé gyorsan haladtunk. Szinte elborzadt az ember, arra gondolva, hogy mi történnek, ha kocsiban, lóban vagy a dupla kerékkötőben baj esnék. Csontjainkat bajos volna összeszedni akkoron. Tertznel másodszer értünk a stájer határhoz. Itt találkozik utunk a Kernhofból vezető rövidebb uttal. Legtöbben ezt veszik igénybe, de a miénk szebb. Vajas kenyér, fröcscs, sör, kávé, váltakozva képezik uzsonnánkat. De a sonkaszelet is járta. Erőt kell gyűjteni az utolsó kapaszkodó legyőzéséhez. Próbára is teszi az ember a tüdőt és lábát. Kolduló asszony nyújtja felénk kezet, ki-ki tesz bele valamit. Csak későbbben vetük észre, hogy egy férfi a fák között elbujva figyelte az adománykérés eredményét, a honnan csakhamar előlépett és az asszony átadta neki a gyűjtött pénzt, amelylyel zerge módjára szedett fel a hegynek, a legmeredekebb gyalogösvényen. Mi lasabban tipegtünk, dacára annak, hogy egyikünk, másikunk hozzászólt már a hegyi utak-

politika kérdéseiben magával a néppárttal is összefüznél.

Egy ilyen szervezet, vagy keretnek a létesítésére és fentartására sajtóorganum is szükséges, melynek azonban nem lehet feladata a pártkeretek között sorakozó katolikusokat támadni és bármely ilyen pártkeretnek a megbontására törni.

Valamint a néppárt, ha nem akar túlzásba menni, nem tagadhatja a saját keretén kívül történő katolikus sorakozás jogosultságát, úgy viszont a pártokon kívül álló katolikus politikai akció és ennek organumai nincsenek feljogosítva arra, hogy a néppártot olyannak tüntessék fel, mintha az a katolikusok politikai egyesülésének akadályát képezne, nincsenek feljogosítva arra, hogy ilyen ürügy alatt ellene agítaljanak, törekvéseit becsüreljék, szándékait gyanúsítsák.

A magyar katolikusok politikai egyesülésének tárgyi és személyi akadályai vannak, melyek meg nem szűnnek létezni akkor sem, ha akár a néppárt bomlik fel, akár a néppárton kívül álló akció marad abba. Ezek az akadályok a keresztény politika híveit arra utalják, hogy ha már nem egyesülhetnek, legalább álljanak össze, és az egyházat érintő kérdésekben céltudatos összműködést fejtsenek ki. Ez azonban csak úgy lesz lehetséges, ha a kath. politikai faktorok egymást megtűrik és kölcsönösen megbecsülik.

F.

Levelezés.

Mocsonok, 1904. szeptember 6.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Mocsonok és Királyi községek képviselőtestülete együttes diszgyűlést tartott ma, hogy jótévőjének, kegyelmes főpásztorának, jó püspök atyáknak születésének 80-ik évfordulóját fíui kegyelettel megünnepelje.

Már idejekorán megtették az indítványt, hogy jószágos Urunk és Atyánk e ritka ünnepét e két község képviselőtestülete augusztus 28-án egy diszgyűlés megtartása által ünnepelje meg. Az indítvány egyhangú lelkes elfogadása alkalmával a képviselőtestületek egyuttal felkérték dr. Bartosik Antal esperes-plébános urat, hogy ő tartsa meg az alkalmi beszédet, a ki a legkészségesebben engedett társai bizalmának.

A közgyűlés bizonyos bürokratikus félreértések miatt azonban csak ma lett megtartva, miután előzőleg az ünnepi öltözetben megjelent képviselőtestületi tagok a templomban röpitették

hála imájukat a Mindenhatóhoz, szeretett, drága ünnepelt főpásztoruk hosszú életeért és tartós egészségéért.

Sajnosan kellett nélkülözni Mocsonok bírájának jelenletét, ki egyszerű de szívből jövő szavakkal szokta tolmácsolni polgártársai érzelmeit és gyakran magvas megnyitó szavaival meglepi a hallgatóságot. E hó 3-án számos buzgó hívővel a Mária-völgyi bucsura zárandokolt és mindenesetre buzgó imaiba foglalta jó Atyánk, szeretett Püspökünket és a mindenkor szeplőtlen szt. Szűz oltalmába ajánlva fíui hódolattal tisztelt főpásztorunkat.

A közgyűlést a bírói helyettes nyitotta meg és az ünnepi gyűlés egyedüli tárgya az esperes-plébános urnak több mint 3/4 órát tartó ünnepi beszéde gyönyörködtette a hallgatóságot.

Égész a könnyekig elérékenyülve kezdte meg beszédét. jó Atyánk és Urunk szeretetében buzgó fia, hálát rebegetvén az Eg urához, hogy megérni engedé e napot, mely csak ritka és kiváló kegyeltjeinek nyújtatik osztályrészeül. A szent Atyák és költők ez alkalomra illő idézeteivel hímézé a fíui kegyeletnek az agg főpap és jótévő nagy személye előtt meghajtott zászlaját; megható színekkel ecsetelve a mai kor szülöttjei fölött magasán kiemelkedő ritka szívjóságát és kitűzött magasatos cél felé törő törhetetlen jellemét; majd felsorolva jótetteinek és kegyes adományainak szakadatlan sorozatát, mintegy hű tükörben mutatta be az agg egyháznagy nemes és fenkölt lelkületét, embertársai iránt meg nem ingott szeretet és jóságát s leginkább kiemelve lelke örök ifju kedélyének csupán a kiválogatottaknak jutott azon arany zománc, melyet sem kor, sem erős megpróbáltatás, sem csalódások, de még az emberek hálátlansága sem tudott áldott lelkéről letörölni.

Végezetül, miután jellegzetes vonásokban a vallásos nevelés és oktatás körül egy hosszú emberöltőn át szerzett érdemeit méltatá, remek szavakban domborítá ki jó Urunk és Atyánk törhetlen hazafias érzületét és tőzgyökeres magyarságát, melyet soha és semmi körülmények között el nem mulasztott nyilvánítani s mely választott jelszavához híven Isten szolgálata után képezte egyedüli vezérszavát, mely után megindulva, egy percre sem tántorodott áldásdus hosszú életeben soha.

A szónok eddig elfoglalt, megilletődött hangja érces lett, a lelkesedés, melylyel Urának, főpásztorának és neki, kivált jó Atyjának hazafias ténykedését felsorolá, elragadta hallgatóságát és hosszas kitörő eljelenekben nyilvánult az ünneplők fohász-

szerű közóhajtása, hogy kegyelmes püspök Atyánk és Urunkat Bende Imre ő méltóságát Mocsonok és Királyi község nagy jótévőjét a Mindenható kegyelme soká, de igen soká tartsa és éltesse.

A minden szavában kitünő beszéd a jkvben megörökítetténi és jkv. hódolatteljes sorok kíséretében Kegyes jó Urunk szíve elé juttatni egyhangulag elhatározva lett. *Egy képviselő.*

Ujdonságok.

Egyházmegyei hir. Cserenyey István, nyitravárosi segédlelkész és elemi leányisk. hitoktató ez utóbbi hivatalának megtartásával a nagyobb papnöveldebe tanárnak neveztetett ki a nevelés- és katechetikából. A tevékeny fiatal kollegát melegen üdvözljük új állomásán s Isten áldását kívánjuk működésére!

Személyi hir. Dr. Franciscy Lajos, szeminariumi tanár, ki aug. 20. táján Lourdesba indult, e hó 5-én visszaérkezett Nyitrára.

Esküvő. Einzinger József, nyitrai fűszerkereskedő szept. 11. delután 5 órakor örök hűséget esküszik Gisser Gyula ny. főgimn. tornatanár kedves leányának, Emma kisasszonynak.

Megyei közgyűlés. Nyitra vármegye törvényhatósági bizottsága szeptember 14-én rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlést a tárgysorozat első pontja tette szükségessé, t. i. a belügyminiszternek leirata a *jegyzői fizetések rendezéséről szóló 1904. XI. t.-c. végrehajtása*. Ezenkívül kiemeltük Bereg vármegye átiratát II. Rakóczi Ferenc hamvainak hazaszállítása tárgyában, továbbá Zombor város átiratát az *életmi szerek mesterséges megdrágításának* megakadályozása tárgyában. A többi apró-cseprő még 18 pont, melylyel röviden fogunk végezni.

Halálozás. Simonyi Alajos, zsámbokréthy ügyvéd, földbirtokos, Nyitravármegye törvényhatósági bizottságának tagja, szept. 6-án életének 57. évében Zsámbokréthen elhunyt. A megboldogult fia volt nehai Simonyi János, nyitravmegyei ellenzéki vezérférfiúnak és unoka öcsce Simonyi Ernőnek, az 1867-es hirneves 7-es ellenzék egyik tagjának — Simonyi Alajos ezekből a neven kívül semmit sem örökölt apjától és nagybátyjától, csendes békés de becsületes ember volt. A zsámbokréthy takarékpénztárnál, mint elnök és ügyész vezérszerepre volt volna hivatva, de élelmesség híján az intézet jelentékeny hiányokat szenvedett; becsületeségét egyébként senki sem vonta kétségbe. Az 1901. képviselő választásnál, mikor Rakovszky István néppártit választották meg dr. Rudnay István ellenében ő volt a választási elnök; de szerepét oly becsületesen töltötte be, hogy a pótválasztásnál már nem őt, hanem Lénárt Sándort jelölték elnöknek. A megboldogultnak két fia maradt. Béke poraira.

hoz. Utközben folyton találkoztunk turistákkal. Hölgyek, férfiak, ifjak, gyermekek vegyest. A hosszú hegymászó bot és turista hátszák elmaradhatatlan. A mi hölgyeink ugyancsak elfintortának az orrukat, ha ilyen „Rucksackot“ kellene halesontkretrebe szoritott hátukra venniök! Igaz, hogy a turista nők arca nem olyan „érdekes“, mint a mieinké; inkább férfias; társalgásuk is az. De kedélyesek ép ugy, mint a férfiak. — Biztosra veszem, hogy nem tartoznak sem Reithoffer, sem a Kozmetika-gyárak vevői közé. Izmos, egészséges valamennyi.

Felérve a hegyre, nem láttuk még Mária-Zellt, csak mikor már a kaeskarings uton közvetlen föléje kerültünk. Kicsinynek látszott. Két három emeletes házai azonban már megértették velünk, hogy elférünk benne. E tekintetben különben sem kellett aggódnunk, mert a kisdéd zárandok csoport vezetője már előre gondoskodott minden kényelemről a „Fekete sasnál.“ Itt ölelt keblére a Reichenhallból külön csakis ez alkalomra érkezett tizenkettedik apostol. Bécsben tévesen jeleztem a tizenkettes számot; az csak Mária-Zellben lett perfektté, akár csak Jeruzsálemben, mikor Judás szecessiója után Mátyást választották.

Zellben minden csupa áhitatos érzelem. Itt

lehetetlen érzéketlenné maradni, kivált a magyarnak. A templom bejárata előtt jobb felől Nagy Lajos királyunknak ólomból öntött szobra áll, eme fölirással: „I. Lajos magyar király, miután a Zelli Boldogságos Szűz segedelmével legyőzte volt az övéinél sokkalta erősebb hadsereggel rendelkező ellenségét, ide Mária-Zellbe jött, ajándékol hozván a többi között a kincses tárbán levő kegyelemképet. Uj, nagyobb templomot építtetett az itt középpütt látható toronnyal egyetemben, az Ur Krisztus 1363-ik esztendeje körül.“ A török fölött kivívott győzelemnek emléke ez.

A jelenlegi templom újabb alkotás, a 18-ik század elejéről való. Hatvan esztendeig építették, illetve átépítették, mert arról volt szó, hogy Nagy Lajos királyunk temploma megmaradjon épségében; no meg arról is, hogy ennek gothikus stíljét összeegyeztessék az akkoron divatos rokokóval. Meglátszik ez mindjárt a külsején. A gót stílus középső torony sugár alakja magasan emelkedik nehézkes, lapos képű két társa fölé. A tervezet mégis sikerült. Sciasia építész a régi templomot meghagyta középhajónak és tornyát a front középső pontjának; hosszúságban egyszer akkora nyújtotta, épített oldalhajókat és egy kereszthajót, a mi által a főoltár hatalmas mé-

retű térhez jutott. A főbejáró a gothikus középső kapun vezet által. Fölötte kőből faragott régi relifkép látható, mely Nagy Lajos győzedelmes csatáját ábrázolja.

Lemosva az ut porát, ide siettünk. Mind egyikünknek volt közölni valója. Kivülünk igen sokan térdeltek a Boldogságos Szűz kegyelemképnél körül, mely a templom közepén emelkedik és fél hatszöget képez. Az előtte lévő márványrácsosozaton száz és száz gyertya égett. Csak az Isten mondhatná meg, hogy melyik milyen hálának, vagy kérelemnek volt a kifejezője. A kápolnában levő ezüst oltárról kedves angyalfejek néztek reánk. Biztattak, hogy csak kérjünk mentől többet, annál jobb. Valamennyien a Boldogságos Szűz szobra felé látszanak utasítani az ajtatoskodót. A szobor hársfából van faragva, körülbelül fél méter lehet a magassága. A természetudósok nem tudják magyarázatát adni annak, hogy nyolc század órló ereje ki nem kezdte e hársfaszobrocskát. Még a szű sem, pedig az nem szokott engedélyért folyamodni. Szegény tudósok! Ne törjétek rajta a fejteket. Menjétek végig a templomon, olvassátok el azt a számtalan hálairatot, vegyétek jól szemügyre az itt is, meg a mindkét felől végig futó felső folyosó falaira akasztott képeket. Ennek az ezrekre menő tanunak

A honvédség köréből. A nyitrai 14. honvéd gyalogezred második, Leván állomásozó zászlóalja f. hó 6-án hagyta el állomását és gyalogmenetben, az éjjet Verebélyen laktáborban töltve, 7-én déltájrt érkezett ide. Bevonulása előtt a két nyitrai zászlóalj Nagylapás és a szelencei erdő közt haregyakorlat volt viszonsággal, mi egyuttal szemle tárgyát képezte a helybeli dandárparancsnok részéről. A lévai zászlóalj hozzávetőleges létszáma 400 ember és 24 tisz. Bevonulása napján a bevonult póttartalékosok szabadságotáltak és helyüket nyílt terepen (a sátoztáborban) négy-négy sátozlapból készült 30-30 embert befogadó sátozrakban a lévai zászlóalj foglalta el. Ennek parancsnoka korompai Brunswik Lajos százados t. j. Az ezred itteni összpontosítása f. hó 7-től 14-éig bezárólag tart. A lévai zászlóalj f. hó 16-án két gyalogmenetben állomására vissza megy. Mindhárom zászlóalj, mint általában az egész honvédség szeptember 18-án leszerel és a bevonult tartalékosok, valamint az idén kiszolgált tényleges állomány legénység szabadságotáltak. Itt megemlítjük, hogy e hó 7-én, a bevonulás napján, bajtársias vacsora volt a sátoztábori vendéglőben, melyen az összes tényleges és bevonult tartalékos tisztek és hadapródok vettek részt.

Markhot contra Szulyovszky. A nyitraiak előtt ismeretes, hogy Szulyovszky Dezső orsz. képviselő mintegy két év előtt felbujtotta lapjának dolgozótársát Polákot, hogy adjon be feljelentést Markhot Gyula Nyitra megye alispánja ellen, miszerint jogtalanul használja a „vittenci” előnevet. A rendőrkapitány a vádat a limine elutasította. Az alispán sejtve, hogy a kis Polák zsidó mögött más valaki rejtőzik s ezt akarván kiugrasztani, vizonvátat emelt Polák ellen, hamis vádaskodás miatt. A nyitrai járásbírósnak csakugyan sikerült a nyulat kiugrasztani a bokorból és mind Polák Bélát, mind pedig Szulyovszky Dezsőt jelentékeny pénzbírságra ítélte. — Ez utóbbi felebezt s az ügy a nyitrai törvényszék elé került; de Szulyovszky nem bízván eléggé ügye igazságában, más törvényszék delegációját kérte azt állítván, hogy az ő pere politikai per: már pedig a nyitrai törvényszék bírái tagjai a nyitrai *szabadelvi körnek*, tehát ő nem bíz azokban. Megjegyzendő, hogy Szulyovszky szintén tagja a körnek, és tagja a szabadelvi pártnak is, ugyszintén Markhot is, habár ez utóbbi tudunkkal oda nem jár. — A szegény bírakat azelőtt azzal vádolták, hogy néppártiak, most meg hogy szabadelvi, t. i. amint a gyűlölködésnek szájaize szerint van. Csak hogy a kuria nem fogadta el Szulyovszky mosakodását,

atyának, anyának, férjnek, feleségnek, gyermeknek, öregnek, fejedelemnek, koldusnak, a kor és rangosztály mindeuémű fokozatának talán csak adtok hitelt? Pediglen ez csak a kisebbik rész. Krisztus Urunk tiz bélpoklost gyógyított meg egy alkalommal és csak egy jött vissza, hogy nyilvánosan mondjon neki köszönetet. Hány ezer és százezer lélek gyógyult meg Mária-Zellben! Ezt azonban sem a feleslegessé lett mankó, sem a visszanyert látást jelképező ezüst szem ki nem fejezheti, talán még az arany szív legközelebb volna hozzá, amiből elég bőven akad. De hát ilyen csak a tehetősebb adhat.

A ki végig nezi mindezt és gondolkodik, kénytelen az ószövetségbeli Jákobbal felkiáltani: „Valóban! a hely szent.” Kivált nekünk, magyaroknak az. Az oltárok is bizonyítják. Balfelől a második szt. Imre hercegnek van szentelve. A kép igen szép. A térdeplő szent lilíomot nyújt a Boldogságos Szűznek, a ki viszont virágot szór a fejére. Ilyen védő feleslegessé teszi azt a villám-sugarat, amit egy angyal küld az amoroskodó sátozán felé. A festő bizonyára a szent jellemző ére nyére akart vele célozni. Avagy talán Draskovich Miklós grófnak, a ki a képet a templomnak ajándékozta, külön is volt volna oka ilyen jelképes beszéd? Ki tudná megmondani! Hivatalos titok

s a peres ügyet a nyitrai törvényszék foruma elé utasította. Mindenesetre különös, hogy a szabadelvi Szulyovszky Dezső azért fel a nyitrai törvényszéktől, mert annak tagjai szabadelvi. Csak nem lett talán néppárti ő kelme az utóbbi időben? Reméljük, ettől meg fogja óvni a néppártot az Isten! — Ezzel egy kalap alatt megemlítjük, hogy lapunk szerkesztője a szünidő alatt a zalamegyei Sümeghen járva megfordult Kisfaludy Sándor sirjánál s ott egy diszes sir-emléken ilyen feliratot talált: Itt nyugszik *vittenci* Markhot Leona stb. — E kérdés aktualitását fogva érdemesnek tartottuk ezt felemlíteni.

A nyitrai kath. főgymnasiumba az 1904/5. isk. évre fölvetettek. I. A. osztályba 47 tanuló; — I. B. o. 47; — II. A. o. 39; — II. B. o. 44; — III. o. 63; — IV. o. 59; — V. o. 65; — VI. o. 53; — VII. o. 54; — VIII. o. 44 tanuló; azaz összesen 515 nyilvános tanuló, a magán tanulókon kívül.

A honvéd train-mozgósítása. A helybeli honvéd gyalogezred vonata, mely alatt az összes lószér, mátha stb. kocsik értenek, a honvédelmi Miniszter rendeletére a héten mozgósítva lett, vagyis az összes kocsik, melyekkel a csapatok háborúba indulnak, ugyanugy felmálháztatnak s ugyanolyan fogatot kapnak, mint valóságos mozgósításkor. Az e célra szükséges lovak, mintegy 50 drb., a 6. honvéd huszár ezred érsekujvári osztályától érkeztek f. hó 4-én. A mozgósított vonat Garay főhadnagy ezred élelmező tisz. és Ocsodáll hadnagy kezelőtisz. urak vezetése alatt több gyakorlatot tartott s egy menetgyakorlaton is volt egész Bábindalig, a melyen Török főhadbíztos is jelen volt, a ki a próbamozgósítás ellenőrzésére a pozsonyi honvéd kerületi parancsnokságtól küldetett ki. Az érdekes gyakorlatok f. hó 7-én értek véget, mikor a kocsik ismét leszereltettek s a fogatok Érsekujvárra visszaküldettek.

Darányi exminiszter a gazdákhoz. A veszprémi kiállításon részt vett nyitrai megyei gazdák egyike írja lapunknak; hogy Darányi többi közt ezeket mondotta a gazdáknak: Ha vendéged érkezik, ne csak gonddal művelt gazdaságotat, állattenyésztésedet, gazdasági épületeidet, konyhádat mutasd be, hanem vezesd el őt cseléd és béres lakásokra, kiket megelégedve találván, mutasd be miként lehet szerény sorsban is boldog a magyar munkás. — *Istápoljuk a szövetkezeteket.* Egy porszem, melyet a szél ida-oda sodor magában semmi, de ha a porszemek milliárdjait összeforrasztjuk, oly hatalmas falat építünk, mely évezredeknek keresztül ellentud állni az idő

Isten és ő között. Valamint az is, hogy a következő oltárt mért építette Nádasdy Ferenc gróf és neje, született Eszterházy Julianna grófnő szent István magyar király tiszteletére? Ha megkérdezhetőnk őket, talán azt felelnék, amit egy magyar püspökről jegyzett fel a Klió. Körülbelül kortársuk lehetett. Miseközben nagyot fohászzkodott, szeme könnybe lábadt, olyant is mondott, a mi nincsen a rubrikákban. Olyasféle volt, mintha megnehezedett volna Isten keze hazánk fölött. A ministráló huszár felelt: „Bézonny, hogy ebül vagyunk.” A püspök azonban, nem levén szokva a ministránt meg nem illető felelethez, rászólt: „Számár, hallgass! Ki bizta rád az ország dolgát?” — Bornemisza János báró teteme is itt nyugszik, ez oltár kápolnában. A galánthai Eszterházyak emlékét őrzí a következő oltár. Emeltette Pál herceg és neje Orsolya. Szent Katalin lefejeztetését ábrázolja a kép. Szelepcsényi György, esztergomi érsek volt a hatodik oltár mecénása. Szent László királyunk tiszteletére épült; ezüstözött szobra is ott van az oltáron, alatta pedig len a selmeci Boldogságos Szűz képe. A történész feleljen rá, hogy e nagy hazafiak miért fordultak épen a 17-ik század végén Mária-Zell felé?

Hát még a kincsestár mennyi magyar emléket rejt magában! Ennek is nagy Lajos kirá-

viszontagságainak. Fölhívta a jelen voltakat, különösen a papokat és tanítókat hogy a téli esték alkalmából ismertessék mezőgazdasági viszonyainkat, s irányítsák a népet saját jólétök s könnyebb boldogulások céljából együttes bölcs és józan működés és tevékenységre, s tanulja meg a nép azt, hogy legjobb tanácsadói a papok és a tanítók.”

Templomszentelés. Ma, szept. 11-én megy végbe az ujonnan épült dezseri (Trencsén-megyé) templom ünnepélyes megáldása. A felavatószerartás megtartására Venczell Ferenc c. püspök nagyprépost, Kutvaszer István c. kanonok és Kondor István pápai kamarás, püspöki titkár utaztak, kikhez Mayer Károly építészernök csatlakozott.

Nyitra megyei gazdák veszprémi kiállítási kirándulása. A „Nyitra megyei Gazdasági Egylet” ismét fényes tanujelét adta tevékenységének és életrealóságának. Veszprémben az ottani gazd. egylet, mult hó végén igen sikerült gazdasági kiállítást rendezett, s egyuttal a „Magyar gazdák orsz. szövetsége” ott tartotta meg kongresszusát. Ezen alkalmat a mi gazdasági egyletünk arra használta fel, hogy a gazdák köréből mintegy 30 tagu csoportot alakítva, a kiállításon és a kongresszuson méltóan képviselje a felvidéket. Az egyletnek buzgó titkára *Velcsey József*, nagy fáradságot vett magának, minél több résztvevőt toborozni össze, akik azután *Mezey Gyulának*, a gazdasági egylet rendkívül szorgalmas és tevékeny alelnökének vezérlete alatt jelentek meg Veszprémben, s föltünést is keltettek, mert ilyen nagy számban az egész országból csakis a mi egyletünk volt képviselve — kivéve természetesen magát a veszprémit. A résztvevők között voltak: *Ajtics Horváth Dezső*, orsz. képviselő, *Mérey Lajos*, *Elter Kálmán Koller Ferenc*, *Varga János*, *Karsay Imre*, *Strihammer Antal*, *Polónyi Lajos*, *Polakovics Ferenc*, *Velcsey Antal*, *Velcsey Géza*, *Winkler Pál*, *Hanusz Antal*, *Máté Ferenc*, *Mérey Tibor*, *Engel Henrik*, *Seubauer János*, stb. Ezeknek nagyobb része még Balatonhozis elrándult. A kiállításon leginkább tetszettek és legkiemelkedőbbek is voltak: a veszprémi püspöknek és káptalannak, a zirci apátságának és az Eszterházyaknak gyűjteményes kiállításai. A kongresszusi gyűlés befejeztével a csoport kirándulók a kiállítást tekintették meg, hol a Dunántulnak mezőgazdasági, ipari, erdészeti, halászati, állattenyésztési szóval a magyar gazdákat érdeklő dolgokat nagy figyelemmel tanulmányozták. Különösen megcsodáltak a sertésenyésztési rekeszekben elhelyezett fajállatokat melyek közül az egyik 580 kgrmot nyomott. Olyan szép példány volt, akár csak egy hizlalt spanyol bika. A kongresszus befejeztével a kiállítás területén 300 teretű lakoma volt. (Ezen a többi közt egy nagy adag rostélyos 36 fillér!) Itt a nyitraiak közül *Mezey Gyula* és *Mérey Lajos* szólaltak föl. — *Mezey Gyula*, igen ügyesen és tapintatosan, minden politikai vonatkozást gondosan kerülve,

lyunk volt a megalapítója. Legbecesebb ékességét, a kincstár oltáran levő kegyelem képet ugyanis ő hozta Mária-Zellbe. A Boldogságos Szűzet ábrázolja e kép az isteni kisdeddal. A két angyal, a kik tartják, ezüstből vannak. Maga az oltár sátor formájú, emlékeztet a király ama sátrára, mely a török elleni háborúban neki lakóhelyül szolgált. A szentségház hat drb ametiszt oszlopon nyugszik. Ezek között látni egy értékes feszületet. Fekete színét még inkább kiemeli a kilenc ezüstalak, a mely ékesíti. Eszterházy Margit hercegnő adománya 1722-ből.

A kincstár falait üvegszekrények fődik el, telve értékesnél értékesebb drágaságokkal, melyeket az élő hit és a hála juttatott ide. Képek, múkincsek, ékszerék kápráztatják a látogató szemét. Némelyiknek megbecsülhetetlen az értéke. Jobb felől az első szekrényben függ egy zománcból készült Mária kép, Milan volt szerb király anyjának, született Hunyady grófnőnek az adománya. Gyönyörű misekelyheket látni itten. Az adományozók között olvassuk Eszterházy Imre herceg és Szelepcheny bíboros nevét. Mátyás, az igazságos is járt erre felé nem csupán mint ellenséges hadvezér, hanem mint jámbor hívó is. Ennek emlékét őrzí házi oltára.

A legértékesebb tárgyak a középső szek-

Tallán Béla ministert, és az ennek képviselőiben megjelent *Makfalvy* Géza államtitkárt, mint a földművelési ügyeknek ez időszerű legfőbb állami közegét élte. — Mérey Lajos a tőle már megszokott hévvel, remek szép főköszöntőben élte a hazát; mely felköszöntőnek hatását eléggé jellemzi azon tény, hogy a jelenlevők nyomban felállottak, s nagy lelkesedéssel énekeltek a Magyar himnust. Másnap szerdán az egész nyitrai csoport lefénképezte magát, Karsay Imre pogrányi plebános ur vezetése mellett szerencsésen visszavastagok. — Azaz dehogyan szerencsésen. Veszprém és Győr közötti egyvágányú pályán Varsány mellett elszakadt a táviró sodrony, e miatt a két szomszédos állomásról 1 és fél óráig nem mertek indítani vonatot, ezzel lekéstük a győri vasúti összeköttetést, ennek folytán elkésve érkezünk Komáromba, folytatólagosan lekéstük az érsekújvári vonatot 20 perccel, s így este kilenc óra helyett másnap csütörtökön reggel érkezünk Nyitrára.

A tanügy köréből. Endrődy Gyula nagytehetségű nyitrai rajztanár ez isk. év kezdetétől nyugdíjba megy, helyébe Höllriegl Aladar lép, ugyszintén Janko Gyula szakolcai kir. kath. gimnasiunai rajztanár több mint 30 évi működés után nyugdíjba megy. Helyébe a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Labdavszky Jánost, nagykállói gimnasiunai helyettes-tanárt jelenlegi minőségében Szokolcára helyezte át. — Tótmegeyer község iskolaszéke mult hó 29-én Bartos Lajost választotta meg tanítójává. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Hunyadi Anna okl. tanítónőt a korlátkői állami elemi iskolához tanítónővé nevezte ki. — Balás Béla korlátkői állami tanítót, a szegvári áll. elemi iskolához; továbbá Zeffler Gizella beregszászi és Szondy Izabella póstyéni állami óvodónőket kölcsönösen áthelyezte.

A kiszuczaujhelyi tűzkárosultak felszólítására folytatólag a következő adományok érkeztek a plebánia hivatalhoz: Sőhajda J. pl. és hívei 24 k., Róthy M. kanonok K.-Lőd 20 k., Wolf J. káplán Sopron 1 k., Zólyomi plebánia hívei 26 k., Kardoss József pl. Krásznó 60 k., Levanszka város 4 k., Sujánszky J. Tárnok 2 k., Gundy M. esp. Rásd 10 k., Bjelik P. pl. és hívei 10 k., Sándorfi N. esp. pléb. Lopassó 11 k., Hamaj J. Gombás 1 k., Stelcer G. pl. Podszkal 5 k., Liska J. pl. és hiv. Koszt. falu 10-20 k., Szalóky Berta urhölgy gyűltőívén Nyitra 79 k., ugyancsak Szalóky B. k. a. utján egy nagy csomag szép női ruha; Dokupil Mária urnő Szlatináról egy csomag jó ruha. Nem tudok eléggé hála adni az isteni Gondviselésnek, hogy amikor az Ur keze oly súlyosan nehezedett reánk, felbuzdította a könyörület szíveket s általuk módot nyujtott nekem a nyomor pillanatnyi enyhítésére. Az Ur Jézus legyen jutalmuk! Hála imáink kísérsni fogja lépteiket!

Mélyen szomorodott szívvel hozom tudomására egyuttal a résztvevő — könyörületes közönségnek, hogy a megpróbáltatásnak keserű pohara még nem merült ki! Még nem száradtak fel a kiszuczaujhelyiek könnyei s már is újból sirás hangzik felém legközelebbi fiók községemből. Szeptember 4-én — vasárnap — épen amint a templomból indultunk, a varostól 15 perenyire fekvő filiali-

nyben vannak elhelyezve. A többi között egy „ecce homo“ kép kőmozaikból. Erzsébet, néhai királyasszonyunk külön készíttette. Talán szive fájalmát akarta az utókor előtt megörökíteni vele. Egy íróval is találkozunk, azaz csak a tollával; aranyból van, hatalmas drágakövel éktve. Ugyan mit keres Werner Zakariás a kegyelmek e szent helyén? Megmondja ő maga. „Mert tollammal annyit vétettem az egyház ellen, egesztelésül ajánlottam fel ezt a Bold. Szűznek.“ Jobb későn mint soha. Érdekes története van egy aranyból készült tölgyfalombnak, mely vörös selyem párnán látható. Makkja lecsavarható és belsejében rejti ama golyót, melyet Ferdinand királyra lőttek 1834-ben. Azóta ugyancsak megszaporodtak a merényletek fejedelmi áldozatai.

Szintén a jobboldali szekrények egyikében látható néhai Szcitovszky János hercegprimás ezüst alakja az esztergomi bazilikával egyetemben. Az 1857-ben vezetett zárandoklat emléke. Balfelől a gróf Karátsonyi család csoportképe ezüstből. A mária-zelli kegykép előtt ünnepelték ezüst lakodalmukat.

Megilletődés fog el, midőn ama szekrényhez érünk, mely nagy Lajos királyunk ruháját, fegyverét, valamint neje menyasszonyi ruháját foglalja magában. Szent áhitattal szemléljük a folyo-

som: Povina gyulladt ki s jöllehet az isteni tiszteleten jelen voltak, néhány pillanat alatt mind ott termettünk, hogy segítsünk, — 1/2 óra alatt 19 lakóház s a hozzátartozó gazdasági épületek (mind fából) porig égtek le. A csekély takarmány és eleség elpusztult. Biztosítva alig volt valami s így ismét 19 koldus családdal több van hiveim között! Isten legyen nekünk irgalmas s adjon erőt a kétségbeesítő jövő elviselésére. „Istennek ad kölcsönt, aki a szegénynek ad, s bőséges kamatot vesz érte a kegyelmek osztójától!“ — Kisz. hely, 1904. szept. 8. *Szida Kálmán*, esperes-plebános.

A berkenyefa tragédiája. Lapunk szerkesztőjének felső zabori kis szölejében egy óriási berkenyefa (Sorbus) állott. Mi, kik az életkort az ember életének hosszúságával szoktuk mérni, becsültük 200 esztendőre, a botanikusok 5—600 évre teszik a berkenyefa életét. Szóval e növény-óriás, mely Zabornak legnagyobb fája volt, oly terjedelmes vala, hogy két felnőtt ember is alig bírta átkarolni törzsét, tanuja lehetett a Rákóczi-kornak, sőt még tán a török világnak is Nyitrán. Törzse belülről korhadt és odvas, az oduk messze terjedtek a koronába, melynek ágai fatörzsek is beillettek volna. A fa odvában tömegtelen vadméh, darázs, poszméh ütött tanyát, még pedig a törzsben egy pompás lángbagoly mint házmester egészen alul, földszint, míg a többi mézgyűjtő „szárnyasok“ a felső és legfelsőbb emeletet foglalták el és évtizedek hosszú sora óta megtöltötték sonkolylyal, viaszszal, mézzel a belülről odvas ágakat, melyek inkább oszvekekhez voltak hasonlíthatók. A faóriás, melyhez képest a szomszédos püspök-erdő sudár cser és tölgyfái csak apró cserjéknek látszottak, csodálatos, egy darázs-csipesznek esett áldozatul. A szerkesztő szolgáját, ki berkenyét ment szedni, megcsipte egy darázs, az bosszúból kifűstölte a darázsokat, miközben meggyulladt a fa viaszos belseje és 5-6-ára virradó hajnalban a szemtanuk állítása szerint borzalmas látványosság közepett elhamvadt a zabori fák — nesztora. A törzs belsejében összegyűjtött viasz meggyulladt és futó tüzként terjedt az ágak belsejében levő viasz és sonkoly anyagra, azután több helyütt utat törvén a belsőből a berkenyefa magasságával lángkéveket lövelt a bujajzöldben levő gyümölcsessel megterhelt fa. A szomszédok összefutottak és a belsejében égő fába a felső nyílásokon át vizet öntöttek, de a tűz oly erős volt, hogy lehetetlen volt leigázni. Szept. 6-án óriási ágai letörték, s most csak üres törzse 7—8 méter magasságban tátong az ég felé s úgy néz ki, mintegy nagy hadihajó összelövedőzt kényébe; míg a rommá lett sudarak mint összetört árbocok festői szomorúságban támaszkodnak reája. Az a fejedelmi fa, melyhez annyi szép emlék fűződik, melynek árnyában majáliskor a nyitrai leányiskola 50 növendéke fűzérténcet járt, s koronája alatt aranyos kis „kofák“ — mint magukat nevezték, jótékony célra cseresnyét áruva egy krajcárért annyit adtak, hogy aki mind megette három napig sem evett ebédet: mely minden látogató csodálattal felkelte, most szomorú áldozata lett vétkes könnyelműségnek. — Urak, urnők, parasztok, munkások szomoruan jelentették a felfelé ballagó tulajdonosnak: Megégett a berkenyefa. — Oskorusa zhozrela. — Mindenki ismerte, mindenki sajnálkozott rajta, mintegy becézett kedves gyermek kimúlásán!

Kath. Gazdakör Egyháznagszegen. Az egyháznagszegi lakosok a szomszédos községek: Nagy-Surány, Bankeszi-peldájára, saját elhatározásukból arra a szép és üdvös gondolatra jutottak, hogy községükben Kath. Gazdakört alakítsanak. Oly férfit azonban, ki az állapításra vonatkozó felvilágosításokat megadta volna — nem találván, az egyháznagszegiek volt s. lelkészükhez Biringer Jánoshoz, a jelenlegi Bankeszi plebá-

sók mindkét falán függő képek hálafelelatait. Mindegyikük valamely elnyert kegyelemről teszen tanuságot. És a falak maguk is. Alig néhány esztendője, hogy renoválva voltak és máris tele vannak felírással. Pedig hát ott van a tilalom mindenütt, hogy a falakra írni tilos. De ki tehet róla, hogy a katakombák falaira is írtak valamikor a jambor zárandokok?! Egyikünk megpendítette az eszmét, hogy milyen érdekes volna e mindenféle nemzetbeli felírásokat tanulmányozni. Nagy idő kellene ehhez és az emberi léleknek széles köru, melysége ismerete.

Lementünk ismét a templomba. Sok százan térdeltek a kegyelem kápolna körül. Lelki fürdőt is vettek a gyóntató székekben. A templomban uralkodó felhomály, a zárandokok közös imája, a kápolna körül szelid lángot adó áldozati gyertyák: oly különös érzelmeket kelt mindez szívünkben! Első látogatásakor eszünkbe sem jut a templom építészeti szépségeit megbámulni. Pedig érdekes tanulmány volna, mert ami szabad helyet meghagyott az építész, azt remekebbnél remekebb alkotásokkal töltötte ki a szobrász, vagy a festő.

Felmentem a Kalvária hegyre. Gyönyörű kilátás nyílik onnan. Alattam terült el a kegyhely oly remek környezetben, mely párját keresi. Legfőképpen a sziklacsúcsok, lejjebb az üdén zöldelő ha-

noshoz folyamodtak útmutatás s a kör nyelbe ütése végett. Ez megdicsérte példás buzgolkodásukat, a meghívást elfogadta s szept. 4-én megalakította az egyháznagszegi Kath. Gazdakört. Az alakuló gyűlésen ő elnökölt. A kath. Gazdakör elnökeinek: Hozlár Józsefet; jegyzőnek: Fábry Józsefet; pénztárosnak: Hatina Andrást és könyvtárosnak: Sutka Mihályt választották meg egyhangalag. A választmány 12 tagból áll. Az alapszabályok fölterjesztését az alakuló gyűlés elnöke vállalta el magára.

Orgona avatási ünnepély. Az aszói (Nyitra megye) plebánia és a szomszéd községek hívei f. hó 4-én szép egyházi ünnepély részesei voltak. Ugyanis — írja tudósítónk — *Malatinszky* József nyitrai székesegyházi kanonok ur meghálalhatóan jótéteményéből fölállított új orgona beszentelése ment véghez. Ezt a helybeli plebános a szenici és a jablonici lelkészek asszisztálásával végezte. Az ezt követő egyházi szent beszédet a nagy számban jelenlevő hallgatók épülésére, és a jóban való megerősítésére a jablonici plebános ur mondotta. A parochialis szt. misét a nevezett lelkész urak szives segédkezésével a helybeli plebános celebrálta. Ezen eseményzámba menő és nemzedékekre szóló ünnepélyt *Malatinszky* József ur szerezte, midőn az új orgonára 2400 koronát költeni és előbb új oltárra 1300 koronát adni kegyeskedett. A jó Isten áldja meg érte és fizesse százszorosan vissza!

Talált őskori urna. Odescalchy Arthur hg. és dr. Nagy Géza muzeumi ör Divék mellett egy őskori dombon ásásokat rendeztek, melyek eredménye egy bronzkori urna, emberi csontmaradványokkal, találtak benne egy hármag gyűrűt és nyakéket. Az urak előzetesen a nyitrai megyei muzeum bizottsága előtt is előadást tartottak a szervezendő ásásokról. Reméljük, ha találnak valami értékeset, ide is jut valami Nyitrára és nem fognak mindent, mint most történt, a budapesti muzeumnak beszolgáltatni.

A nagytapolcsányi szeszfinomító birsága. Tapolcsányi tudósítónk értesít, hogy az ottani szeszfinomító tavasszal felfedezett szeszcsempészését a vállalat az adóval együtt összesen 72,000 koronával fizette meg, melyből 32,000 korona a csempészést felfedező tapolcsányi pénzügyi főbiztosnak jutott jutalmul. A szeszfinomító ismételten követte el az államkáróztatást és előbb csak nagyon csekély büntetésben részesült, most azonban rajta vesztett, és a pénzügyi közeg is részesült elismerésben. — A „Nyitra megyei Szemle“ volt az egyedüli vármegyei közlöny, mely tudomást vett annak idején az óriási államkáróztatásról. A többiek hallgattak róla. Bennünket csak a közjó vezetett, midőn tudomást vetünk róla. A tavasszal egy képviselő kérte a közelebbi adatokat, melyek lapunkban annak előtte ez intézetről szellőztetve voltak, mi megtagadtuk azokat, mert nem akartuk, hogy a dolgnak országgyűlésen történt felzavarásával azon részvényesek is érzékenyen károsuljanak, kiknek a csempészésről tudomásuk sem volt, annál kevésbé adták beleegyezésüket hozzá. — A nyitrai

vasi rétek, melyek szigetek gyanánt válnak ki az őket körülvevő sötétebb árnyalattú erdőktől. A felhőtlen égbolt azúrkeke fel a teremőhöz vonzza gondolatainkat. Milyen szép is ez a természet! Nehezemre esett megválni e helytől. De hívott a harangok ünnepies hangja. Új zárandokserg érkezett. Fehérbe öltözött leányok képezték az előőrsöket, utánok jött a férfiak derekhada zeneszó mellett szent dalokat énekelve; a nők képezték a hátvédet. Évente körülbelül 80,000 zárandok keresi fel e szent helyet.

Közeledett a válás órája. Még egy kedves estét töltöttünk együtt; azután pedig: „válni, oh! válni...!“ Harmadnap korán reggel indultunk ki erre, ki arra. Számban megfogytakozott társaságunk legközelebbi célja: Ausseewiesen volt.

A 18-ik század elején átlag 120,000 zárandok látogatta Mária-Zellt, dacára a közlekedési eszközök hiányának.

Magyar, német, cseh, román, horvát, olasz, szlovén és az ég tudja milyen nyelven beszélő zárandokok milyen szép egységben, szeretetben egyesül itten. Be gyönyörű volna ez az élet, ha az emberek mindenütt ilyen szép egyetértésben élének! Lajtán túl örülhetnének annak leginkább. Szomorú időszak volt Mária-Zellre, midőn

pénzügyigazgatóság ez esetben igen méltányos volt, mert a lúnós is lakolt, meg az ártatlan részvényesek sem voltak nagyon sújtva.

Vallási statisztika Oroszországban. Érdekes kimutatást olvasunk a „Katholische Missionen“ legújabb 1904. augusztusi számában. Oroszországot egyáltalában a nagy közönség úgy képzei, mintha csupa óhitűekből állana, pedig több ott a katolikus mint Magyarországon, t. i. 11,420,000.— De még ha eltekintünk is Orosz-Lengyelországtól, magában Nagy-Oroszországban is 4,621,000 róm. katolikus él. Protestánsok hasonlóképpen szintén nagy számban vannak Oroszországban, azaz 6,213,000; tehát kétszerannyi, mint a lutheránusok és reformátusok Magyarországon. Mohamedán hatszor annyi van, mint Törökországban (nem értjük a török birodalmat) sőt közel négyszer annyi, mint az egész Balkán-félszigeten, vagyis 13,889,000.— A zsidók száma meghaladja az öt milliót, vagyis több mint az egész világon.— A mohilevi kath. érseknek 347 papja és 934,000 kath. híve van. A kownoi püspöknek 623 papja és 1,258,000 híve; vagyis több, mint az esztergomi főegyházmegyében. Érdemes a kimutatásban, hogy az orosz kormány 1903. évben 1,571,617 rubelt fordított katolikus kultusz célokra (3 millió 983 ezer korona.) Ebből 930,000 rubel Orosz-Lengyelországra esett. 632,000 rubel pedig Nagy-Oroszország katolikusaira. Ez utóbbiakat így találjuk részletezve:

Kath. kolostoroknak	20,440 rubel
Püspöki szemináriumokra	43,815 „
Kath. papi akadémia (Pétervár)	45,000 „
Mohilevi kath. ersek fizetése	6,610 „
Wilnai püspök fizetése	5,475 „
Zsitomiri „	4,480 „
Telsei „	5,475 „
Tiraspoli „	4,480 „

A püspök-segédék egyenkint évi 2000 rubel fizetést kapnak a kormánytól, míg a püspöki konsistoriumokból a mohilevi 8 ezer rubelt, a többiek pedig 4—5000 rubelt kapnak. A kath. francia kormány, mely szövetséges Oroszországnak, bizony tanulatna kiméletet a szakadár Oroszországtól.

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közlő: **Mittuch József.**

Egyáltalában minden ragályos betegségek föllépése alkalmával népesebb lett az elefánthi zárdá, mert a fertőzött helyekről sok rendtagot

II. József, a sekrestyés császár eltiltotta a nyilvános zárdákat. És mi volt a következménye? Hogy az egész vidék elszegényedett. Mert hiszen az összes lakosság a zárdásokból él. A fuvaros, a vendéglős, a házi úr és minden rendű mesterember egyaránt.

A francia háborúk idejében kétszer is kellett a templom kincseit megmenteni. Egy ízben Temesvárra vitték azokat.

E háborúk után nagy éhínség következett. Még most is mutogatnak egy körülbelül 100 □ méter kiterjedésű kertet, mely akkoron egy kenyérért szereztetett.

1827-ben minden szentek és halottak napja közötti éjjelen nagy tűzvész pusztított. Még a fecskendők is elégték. A templom tetőzete szintén. A Boldogságos Szűz szobrát megmentették.

A mult évtized nagy jelentőségű Maria-Zell történetében. Számos új zárdó lett szokássá. A maga nemében egyedül álló a bécsi férfi processzió, melyet Bécs férfi apostola Ábel páter kezdeményezett. Hozzá hasonló csak a bécsi nőgyesület zárdóklata.

Maria-Zell lakossága az utolsó népszámlálás szerint körülbelül másfél ezer; a házak száma 145; mind igen csinos, némelyik háromemeletes is. Középpont van a templom, mely nagy kiterjedésű szabad téren emelkedik. Három út ágazik ki ebből, a bécsi, gráci és neustadti utcát képezve. A gráciál párhuzamosan halad a Morcin-utca és a neustadtiból két út ágazik el a szent kuthoz. Apró oldalutak felvezetnek a lövöldéhez és a fűrdőhöz. A templom udvarát övező körfal mentén

küldtek ide, mint olyan helyre, melyben a kór nem igen tudott gyökeret verni.

Jól szervezett iskolákat nem csak a rend növendékei látogatták, hanem világi ifjak is legalább erre enged következtetni az egykoru anyakönyvek följegyzése. Így a keresztelek 1750-ből vezetett anyakönyve mondja, hogy keresztszülői tisztet vállalt bizonyos „nobilis ac ingenius juvenis Stephanus Székely pro tunc in conventu nostro, philosophiae operam navans“.

Hasonlóképpen 1748-ban említették: „D. Perillustris Ignatius Lechlejtner hic philosopho existente“.

Ezekkel lezárhatjuk az elefánthi pálosok történetét. Buzgón, lankadatlanul működtek a hitélet terén s gyászos elvonulásuk alkalmával a rájuk bízott, jól gondozott nyáját átadták Turszky Miklós volt társuk kezébe, ki még abban a szerencsében sem részesülhetett, hogy az eltörült pálosok alapítványi miséiből csak egyet is kapjon.

Volt pedig összesen 1055 alapítványi miséjük, melyeknek évi kamatja kitett körülbelül 600 frtot, ezeket az egyházi hatóság a következő plébániák közé osztotta meg: Tizsina, Visnyó, Ó-Beszterce, Viszolah, Facskó Kollarovic, Kottesó, Styávnik, Laáz, Lissza, Pruzsina, Zubák, Dohnyan mint expositura, Rovnye, Vöröskő, Appony, Bollossó, Ujfalu, Bossány, Turna, Nemsova, Tökés-Ujfalu, Divék, Köröskény, Valaszka-Bela, Chlivény, Szlatina, Szrnye, Podhragy, Rudnó, Csávojs és Csicsman.

Az elefánthi plébános azért nem kapott egyet sem, mert kongruája 22 frttal túlhaladta a minimális 300 frt kongruát.¹

Turszkynek helyzete eléggé szánalmas lehetett, ha meggondoljuk, hogy rendtársai eltávazása után maga maradt az elhagyott, pusztá zárdában plébánialak, plébánia templom és minden nélkül.

A XVII. század derekán találkoztunk még a felső-elefánthi szt. Márton templommal, mely időtől kezdve valószínűleg lassu pusztulásnak indult s részint szegénysége, részint a hivek nembánomsága okozta, hogy nemsokára siralmas romokba dőlt.

Nagy kár, hogy az 1657-ben Cherlay János nyitrai főesperes által végzett kánoni vizsgálat iratai fön nem maradtak, melyekbe a későbbi

vannak a kereskedők árusító bódéi, melyekben a legkülönbélebb emléktárgyak kaphatók.

Vizvezetke, valamint villamos világítása községi tulajdon. A lelkieket a bencések látják el. Az anyagi hitelügyeket a takarékpénztár bonyolítja le, míg a betegeket a kórház veszi ápolásba, melynek élén két orvos szorgoskodik. Csodálatos dolog, hogy a hol annyi ezer és ezer zárdó megfordul, mindössze két szál rendőre van a községnek, az is inkább kézbesítő, vagy amolyan dobos féle. A tűzoltóság kitünően van szervezve. A legmodernebb eszközökkel rendelkezik. Még az is van, hogy minden tűzoltó lakásába külön villamos zörgő készülék vezet a tűzorségi tanyáról és feleslegessé tesz éjjeli csendháborítást, ide-oda való trombitálást. Egyet, az meg van annyi, hogy no. Ének-zene-turista-aggharcos-lövész-vadász- és a jó ég tudja miféle egyet. A szolgálókról a szt. József-egylet gondoskodik, ha megbetegedtek és nincsen senkijük a ki az orvost és gyógyszerert fizetné. Van a katolikus anyáknak, hajadonoknak és a legényeknek külön egyesületük. Iparos majdnem háromszáz van a községben. Legtöbb a kereskedő, utánuk következnek a szállótulajdonosok, majd a bérkocsisok. Cz. Gy.

¹) Mintegy 15—20 előtt az ut még nem volt sziklába vágva, hanem korlással ellátott deszkapadló, mely részint cölöpökön nyugodott, részint pedig a szikla oldalába vert vaslécektől tartva lebegett a patak felett mintegy 3/4 órányi uthosszúságban. Mi még ilyenén jártunk annak idején. A boldogult Erzsébet királyné ezen lebegő ösvényen nyargalt lovon, miközben a falán korhadt lévén, a 10. első lábái alatt a padló betört s ő a padlóra bukott. A verses emléktábla azt a helyet jelöli, hol a baleset történt. Szerk.

vizsgálatokban hivatkozás történik, azokból körülbelül biztonsággal lehetett volna megalapítani az időt, melyben a templom teljesen összeomlott.

Egyedüli támpontot e kérdés megfajtásához nyujt az 1713 július 9-én végzett kán. visitatio, melyet gróf Zichy Pál esztergomi kanonok, nyitrai főesperes megejtett.

Ennek tanúsága szerint a szt. Márton egyház teljesen romokba dőlt; kezdtek ugyan helyreállítani, minthogy azonban kölcsönbe adott pénzt sehogyssem lehetett visszakapni, azért a helyreállítás abba maradt.

Gr. Zichy lelkére kötötte a plébánosnak, hogy az adósságokat — mint kegyes alapítványi pénzeket — ha másként nem végrehajtás útján szerezzze vissza.

Volt ekkor a templomnak egy ezüst kelyhe, mely a pálosoknál őriztetett, egynehány egyházi ruhája s a pálosoktól átnyujtott jegyzék értelmében 800 frtja a községbeli nemesk közt kikölcsönözve, mely összeg a templom helyreállítására volt fordítandó. Ezenkívül volt egy földje, melyet Jaklin Zsigmond tartott, de a templomnak semmit sem adott tőle, azért a plébánosnak kötelességévé tétetett, hogy ezt is a templom javára gyümölcsöztesse. A Hitványtó melletti földtől Csehek fizetett évi 4 frtot. Egy 10 frtra becsült szőlőjét a pálosok tartották, jövedelmének fele a pálosoké, másik fele meg a templomé volt, azon kikötéssel, hogy ha a földes urak a 10 frtot megfizetik, a szőlő az ő birtokukba száll.

Plébános volt ekkor Horváth Elek pálos, ki minden vasár- és ünnepnapon, ha koesi jött érte misézett az alsó-elefánthi templomban s ekkor a hivek kötelesek voltak őt tisztességes ebédrel várni.

Az egyházi látogatás jegyzőkönyve megjegyzi még azt is, hogy a templom kőornya állott s volt benne két harang. Mindezekből sejthető, hogy a szt. Márton temploma a XVII. század vége felé teljesen elpusztult, csak tornya maradt meg.

A plébánosnak ekkor következő jövedelme volt.

Keresztelésért kapott 15 denárt, avatásért tyukot, kenyeret és egy gyertyát, vagy pedig egy tisztességes keszkenőt; kihirdetések és esketésért 60 fil., nagy temetésért 1 rh. frt., halottas beszédért 1 frtot, énekes gyászmiséért 1 frt. és csendesért 50 d.; utolsó kenettől új évkor a templom pénztárából 1 frt. s ugyanonnan husvétkor az új krizmáért 1 frt.

Nagyobb ünnepeken offerája volt, melynek harmadrésze a kántornak járt. Tartott két kolledát Vizkereszt és *Urnapján*, melynek harmad részét — kivéve a készpénzt — kapta a kántor.

Zsellérektől kapott 1 mérő búzát s egy mérő zabot, a szegényebbek adtak e helyett 12 d.

A telkesek adtak neki két köböl búzát s minden telek után egy kakast.

Fát sorban adtak a hivek.

A VI. parancs áthágoi büntetésképp fizettek 12 frtot, melynek fele a templomé s fele a plébánosé.

A kántortanító volt ekkor Martinarkovics György, kiről a vizitáció dicsérettel mondja, hogy évek hosszú során át pontosan végzi kötelességeit. E telektől kapott 6 kévét, zsellérektől 5 d. — Külön kolledája volt s az offerák harmadrésze. Harangozástól és énekléstől a temetéseknél járt neki 24 d. azonkívül minden tanuló gyermek évi egy frtot hozott neki.

Az alsó-elefánthi templom, mint történetünk folyamán láttuk a Kereszthury családnak köszönhetette keletkezését, következőleg a XVII. század első feleiben épült. Az 1713. évi vizitáció megemlíti róla, hogy Jaklin Miklós báró megjavította s Jaklin Balázs nyitrai püspök fölszentelte nagy ünnepélyességek között. Ez történhetett 1691 táján, mely időben Jaklin nyitrai püspöknek kineveztetett.

Kőből épült az egész, de csak szentélye és sekrestyéje volt boltozva. Két oltára volt s

egy kőből faragott keresztutja. Szószéke is kőből volt.

Ezüst kelyheről megemlékezik a vizitáció, de ciboriumáról nem esik említés, pedig ez tiszteletreméltó vénségével a ritkább egyházi edények közé sorozható. Ezüst az egész, jól meg-aranyozva, talpán négy ezüstbe vésett angyal alakkal, fedőkeresztjében egy vörös kővel. Alsó talpában a következő körirat olvasható: Anno 1645 Gen. Dom. Petrus Jenei.

Ténynek vehető tehát, hogy Nemzetes Jenei Péter uram ez évben ajándékozta meg vele a templomot, Következésképp az már akkor Isten dicsőségére ott emelkedett a falu közepén.

Deszkákból összerótt fatornyában két főszenelt harang szava hívogatta a hívőket a templomba.

A szegény templomnak semmiféle különleges jövedelme nem volt, kivéve a VI. parancs áthágóira kivetett 12 frtnyi bírságot. Még azt a csekélyke kis földjét is, melyet a beédi út mellett birt, eltulajdonította a szalakuszi plébános, pedig a hívek tisztán emlékeznek arra, hogy Kereszthury László akkori vice palatinus a fontemlített földet a szegény templom égbekiáltó megkárosításával használatba adta a szalakuszi papnak, pedig semmi joga nem volt hozzá, mert már az 1657-ben látogató Cherlay főesperes vizitációjában szóról-szóra mondja: „van ezen templomnak szántóföldje, melyet Nemzetes Kereszthury László mível, de semmit sem fizet tőle, azért visszaszerzendő, nehogy eltulajdonítsa”. Tehát nemcsak hogy nem fizetett tőle a templomnak semmit, hanem utóbb még a szalakuszi papot is meg akarta ajándékozni vele, mi ellen gróf Zichy főesperes tiltakozik s a plébános gondjaiba ajánlja, hogy per utján is kényszerítse a szalakuszi papot a földhöz való jogcímének feltüntetésére, ki kárpótlással tartozik a templomnak: „teneturque ad restitutionem Ecclesiae”. E földről különben adandó helyen bővebben kell foglalkoznunk.

A templomnak összes tényleges vagyona volt készpénzben 5 frt és egy négy szekeres rétje. A templom sírboltjába ha valaki temetkezett az három forinttal járult jövedelméhez. Ma e sírboltnak nyomát sem láthatni. Harangozástól kapott 10 d.

A plébánosnak ugyanolyan stóla járt itt, mint az anyaegyházban; a telkesek adtak neki egy kőből gabonát, tetszése szerint, nyolc tojást, egy csirkét s egy napi munkát.

Az egész plébániában volt ekkor körülbelül 200 kath. hívő gyónáshoz bocsátható, egy Burzi Dávid nevezetű lutheránus és zsidó egy sem.

Ezen időben az elefanti határ, különösen a zárda melletti domboldalak jófajta szőlővel ki voltak ültetve, s hogy maguknak a pánosoknak is szépen teremhetett bor, mutatja azon hatalmas, a zárda szomszédságában vagy 40 méterre a domboldalba épített pince, mely ma is teljes épség-főnmaradt.²

Itt emelkedett a szőlőtertek közepén szt. Orbán kápolnája, melyhez évenként körmenetet vezetett a plébános. A későbbi idők folyamán elpusztult a kápolna s utána nemsokára a szőlők is, úgy hogy hirmondónak a régi jó időkben csak egy-két darab tőke maradt még.

A Zichy gróftól megejtett kán. látogatás után az elefanti hívek 1713. nov. 1-én egy tiszteletteljes instanciát nyújtottak be a plébánoshoz, melyben kérik, hogy tekintettel a lezajlott háborus időkre és a rossz termésre, melyek majd teljesen az anyagi tönk szélére juttatták a népet engedjen el valamit a rájuk rótt kötelezettségek teljesítéséből. Névleg panaszkodtak, hogy azelőtt egy gazda temetésétől fizettek 12 pénzt, halottas beszédétől 12 pénzt, esküvőtől és kereszteléstől 12 pénzt, most pedig a temetés 1 frt, a predikáció 2 frt, a keresztelés meg esküvő 12 garas.

Erre Csuzy Zsigmond tartományi titkár következőleg válaszolt:

„Jól megvizsgálván a doldt közel sem úgy találtatott a mint instanciájköböl folyik. Sőt kö-zönséges kötelesegekből is sok marad hátra a a falukban, melyet egyébiránt jobb keresztény-séggel s buzgóbban kellene cselekedniek. Azert is ennek utána eszesebben irjanak amit irnak, magok pedig a régi, dicséretes jó szokáshoz és Főesperes urnak legközelebb való rendelkezésihez alkalmaztassák magokat, mint egyéb szomszéd hí-vek. Különben vagy sanyaruan megbüntettetnek, vagy Nagy-Szombatra citáltatnak nyakaskodások-ért nagyobb mértékben vevén el jutalmukat!“³

A romba dőlő templom fölépítése ügyében a következő években sem történt semmi, legalább az 1731-iki vizitáció keserűséggel megemlíti a hí-vek és urak ebbeli hanyagságát.

A konventet körrendeletileg értesítette az esztergomi hatóság, hogy 1731 folyamán, midőn vásoneői gróf Zichy Ferenc főesperes a nyitra-völgyét meglátogatja Elefántra is jön.

S csakugyan nov. 5-én jött a kovarci plébános-tól Korompay András-tól egy levél, melyben jelzi, hogy a Főesperes holnap jön a konventbe, nem ugyan mint vizitátor, hanem egyszerű vendégnek s azért kér pár napi szállást.

Másnap tényleg megjelent gróf Zichy a tapolesányi plébános Tarhay Mihály, titkára, szolgálattéző cselédsége és a kovarci plébános kíséretében estefelé a konventbe, hol őket a prior szokott vendégszeretettel, a lehetőség határai között tisztelességgel fogadta.

Másnap harangzúgás között lekocsizott Alsó-Elefántra, hol meglátogatván a templomot — melybe ez alkalomra a kereszt kut levitetett, a pánosok házában megszállott.

Előtte való nap értesítette ugyan az oda-való híveket s urakat, hogy bizonyos rendetlen-ségek eligazítása céljából közéjük jön, de szomoruan kellett tapasztalnia, hogy azok üzenetével nem igen törődtek, mert három-négy paraszt ki-vételével senki sem várta.

Hivatkozva Ó Felségének magas parancsára beidézte őket s akkor megjelentek: Jaklin Zsigmond, Szöllőssy Gaspár, Horváth György, Bartakovics Gábor a.-elefanti földes urak s egynehány gazda, kikkel a régi kán. látogatás fölolvása után az egyház jövedelméről értekezett.

Különösen kipuhatólni szándékozott azt, hogy mennyi pénze van a f.-elefanti templomnak, vagy mire fordítottat. Erre a plébános következő nyugtákat előmutatott: A. 1696. die 3. Julii. Vetem föl Nemzetes Horváth Páll ur. Tekintetes, Ngos Jaklin Miklós ur elő Ngha Tisztartójtól, Elefanti Szentegyházakra rendelt Pénzből ötven forintokat, kirül is quietáalom elő kemét.

Szept. 29-én ugyanattól fölvetett 50 forintot; okt. 2-án Horváth Páltól 25 frt, Borecsizky János úrtól 25 frt és Szörényi Pétertől 15 frt, utóbb pedig újra Horváth Páltól 37 és fél frtot.

Azonkívül 1702-ben kiutalványozott báró Jaklin Miklós a templomnak 500 frtot készpénzben és egy Perényi Borbálától kiállított 100 frtos kötelezvényt — így tehát a főesperes mindezek egybevetése után úgy találta, hogy a templomnak építési céljeira eddig befolyt 602 frt, mely összeg azonban a templom alapjainak újjáépítésére, fuvar és kézi munka fordítására fordítottat.

¹ Egyházmegyei levéltár.

² O. L. A. P. E. f. 74.

³ O. L. A. P. E. f. 74.

Telefon.

P. M. úrnak. Üdvözljük az új munkatársat! A levél berukkolt, mint látja, reméljük ön is berukkol mihamarább a pusztaságából.

Pezsgő. No, no, csak meg ne ártson a pezsgő fürdőzés így — szeptemberben! Gróf Kinsky-nérel, Pálmai (Petrás) Ilkáról hallottuk, hogy pezsgőben szokott fürödni fiatalabb éveiben, s annak is nátha lett a vége, de nem a színész nő esett bele, hanem azok akik a pezsgőt — fizették. Vigyázzon, hogy önök is úgy ne járjanak. — Egyébként köszönjük a meleg baráti sorokat.

Az 1896-iki ezredéves, az 1897-iki hamburgi és az 1900-iki párisi világgkiállításon kitüntetve.

Legfinomabb
hegyi ojtvány
CSEMEGE
SZŐLŐT,
francia fajokban
édeset és szagosat,

5 kilós kosarakban

gondosan csomagolva minden posta-állomásra

mérsékelt áron szállítok,

valamint

üres szőlőkosarak

is nálam beszerezhetők.

PÉCS EDE

fűszer-, csemege-, bor- és ásványvíz-kereskedő

2 NYITRÁN.

Az 1896-iki ezredéves, az 1897-iki hamburgi és az 1900-iki párisi világgkiállításon kitüntetve.

Szép magva-váló szilva eladó.

métermázsája 9 kor.

Kiss Gergely zabori szöllejében Nyitrán.

Alapított 1869-ben.

Nyitrai Népbank
mint részvénytársaság

elfogad beteteket a legjutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat, betéti könyvecskéket;

kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben;

előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra;

elad es vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban;

felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza Városház-tér 3-ik szám.

T Egy jó házból való fiú
anoncnak
azonnal felvétetik. Vidékiek előnyben részesülnek.
SARLAY ÁDÁM,
fűszerkereskedésében Nyitrán.

Előnyös tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönök!

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete a tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönökre nézve legújabbán a következő rendkívül előnyös feltételeket állapította meg: —————

1. Kölcsönt ad már 300 koronától kezdve.
2. Kölcsönt ad 2000 koronáig úgy, hogy a kölcsönvevő a teljes összeget kapja meg készpénzben leolvastva (s nem záloglevelekben).
3. Kamatok címén sem történik levonás, mert a részletek mindig félévénként utólag fizetendők.

4. A kölcsön fölvehető 20, vagy 30, vagy 40, vagy 50 évi törlesztésre, mely esetekben a törlesztési hányad (tőke és kamat együtt véve) 5.26%-8%-ig változik. Záloglevéli árfolyam szerint lehet kölcsönt kapni 4.90%-ra is.
5. A kölcsönt az adós bármikor fizetheti vissza akár egészben, akár részben, anélkül

hogy ezért külön díjat vagy térítést fizetne csak köteles félévvel előbb fölmondani.

6. A becslési adatokat az intézet önmaga, saját költségén szerzi be és csak a kölcsönből vonja le.

7. A jól felszerelt kérvények lehető rövid idő alatt okvetlenül érdemleges elintéztést nyernek.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete Nyitra székhelylyel egy vidéki képviselőt állított fel s ennek — a szomszéd megyék határos területeire is kiható — vezetésével —————

MÉREY LAJOS nyitrai ügyvéd urat biztatja meg, kihez a kölcsöntkérő ügyfelek teljes bizalommal fordulhatnak s tőle minden további fölvilágosítást díjmentesen nyerhetnek.

KISBIRTOKOSOK ORSZ.
FÖLDHITELINTÉZETE.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kaititot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23—24%
kénsavas káli tartalommal, *** ** *

Stassfurti káitragyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76%
kénsavas káli tartalommal, *** ** *

KOVASAVAS KÁLIT (dohánytrágyázásra) továbbá

mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül

Rézgálicot (98—99%) elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.